

Oponentský posudok
pre vymenúvacie konanie doc. Ing. Tibora UHRÍNA, Art.D.
v študijnom odbore 2.2.6 Dizajn

Doc. Ing. Tibor Uhrín, Art.D. vyštudoval odbor priemyselný dizajn na Technickej univerzite v Bratislave, ale jeho práce sú skôr polemikou s realitou súčasnej sériovej výroby a s mechanickým „konzumovaním“ produktov všetkého druhu. Po prvý raz na seba upozornil detskou stavebnicou Gringo, za ktorú v roku 1993 získal hlavnú cenu v súťaži Slovenského centra dizajnu „Dobry dizajn“. Stavebnica sa v rôznych variantoch podnes vyrába. Je síce strojovým sériovým produktom (v tomto zmysle môže byť klasifikovaná ako priemyselný dizajn), ale je výrobkom z dreva s priznanou prírodnou štruktúrou a v istom zmysle každý jej diel je originálom, čo sa vymyká z bežných zásad mechanizovanej produkcie. Stavebnica Gringo naznačila ďalšie Uhrínove smerovanie. Okrem dominantného využívania dreva aj príznačnú snahu o aktivizovanie užívateľa: namiesto bezduchého a nevedomého používania mŕtvych vecí sa človek (nielen dieťa) má hrať, improvizovať, premýšľať a tvoriť, cez drevo a jeho prirodzenú krásu nadväzovať kontakt s prírodou, približovať sa ku koreňom kultúrnych tradícií.

Po stavebnici Gringo nasledovali ďalšie realizácie hračiek. Viaceré podčiarkli svoj humánny rozmer určením pre hendikepované deti. Hračkami pre dospelých možno označiť akustické hudobné nástroje, úspešne uplatnené na profesionálnej hudobnej scéne. Pre dospelých bolo určené aj množstvo ďalších Uhrínových "hračiek" – drevených predmetov, za ktoré získal rad ocenení. Hračka v jeho poňatí prestáva byť nástrojom zábavy a kratochvíle, stáva sa skôr koncentrovaným obrazom sveta, metaforou jeho fungovania.

Po polovici 90. rokov sa Tibor Uhrín začal intenzívne venovať tvorbe nábytku. Jeho stoly, stoličky, vešiaky a police čiastočne rozvíjali princípy uplatňované v tvorbe hračiek. Základným materiálom ostalo drevo. Biomorfnými formami, distorziami, asymetriami a "nadbytočnými" prvkami Uhrín polemizuje so sterilitou toho typu dizajnu, ktorý býva označovaný za funkcionalistický. Popri čisto prevádzkových zreteľoch zdôrazňuje komunikačný potenciál úžitkovej tvorby. S kritikou modernistickej koncepcie strojovej veľkovýroby nábytku, v ktorej je všetko odvodené od ekonomickej efektívnosti a zúžene chápaných ergonomických kritérií, súvisí aj dominantne "umeleckoremeselná" výroba Uhrínovho nábytku. Nedávno vytvorená séria stolíkov Ballfix alebo truhlica W49, ktorá je poctou dánskemu dizajnétovi Hansovi Wegnerovi, však svedčia o tom, že súčasný dizajn už môže plne zhodnocovať komunikačný potenciál, môže byť vtipný v rovine sémantickej aj funkčnej bez toho, aby sa manifestačne rozchádzal s modernistickou ideológiou.

Postupne možno u Tibora Uhrína sledovať zosilnený záujem o využitie tradičných výrobných techník v experimentoch, ktoré prekračujú obvyklý romanticko-folkoristický prístup. Ústredie ľudovej umeleckej výroby začalo v roku 2000 usporadúvať súťaž "Kruhy na vode" zameranú na uplatnenie tradičného remesla v predmetoch so súčasným dizajnom a Tibor Uhrín v nej opakovane získal najvyššie ocenenia. Nateraz ostatným výhonkom preskúmania hraničných priestorov tradície a inovácie sú drevené misy reliéfne rezané špeciálne upravovanými a stále zdokonaľovanými obrábacími strojmi. Excentrické kruhy, priehlbiny a vlny pripomínajú vlniacu sa morskú hladinu či krajinné útvary. Akousi paralelou riešenia spomínanej polarity vo väčšom merítku sú práce, ktoré možno rámcovo priradiť k land artu.

Popri dreve má od záveru 90. rokov v tvorbe Tibora Uhrína významné miesto kov a postupne aj plasty a umelý kameň. Produkty vytvorené z týchto materiálov evokujú súvislosti s priemyselnou výrobou. V skutočnosti sú opäť skôr rukodielnymi prácami. Viackrát spomínaná hybridná charakteristika dizajnerskej tvorby Tibora Uhrína kombinujúca v rôznych rovinách staré s novým, akoby sa ďalej prehlbovala. Z rôznych strán ohmatáva

hranice možného, zhodnocuje presahy a priesaky techník, materiálov, výtvarných prístupov. Od rezania kovu laserom sa presúva k tradičnej výrobnej technike ohýbania štiepaných lubov, strojové opracúvanie dreva vystrieda čipkovaním a zošíváním kovu. Raz odkazuje štvorcovým rastrom na secesnú produkciu Viedenských dielní inokedy banálnym umakartom z bytového jadra na súčasný fenomén „ostalgie“. Príklad rozpúšťania konvencií v dizajnerskej tvorbe ponúka séria dóz vytvorených natavovaním fragmentov PET fliaš na drevo opracované točovkou alebo lampa Imelo kombinujúca hi-tech tienidlo s podstavcom z neopracovaného dreveného bloku. Tibor Uhrín civilne a bez páťosu spája odkazy k prírodnému prostrediu aj industriálnej realite, k starému remeslu aj súčasnému dizajnu, k úžitkovej tvorbe aj konceptuálnym postupom voľného umenia. Pre napätie medzi tradične spracovávaným materiálom v "prírodných" formách a významovými vrstvami nesúcimi pečať individuality výtvarníka zakotveného v súčasnom svete sa jeho práce stávajú autentickým výtvarným prejavom viazaným na realitu dneška.

Tibor Uhrín patrí k nemnohým slovenským píšucim dizajnérom, pričom jeho publikované práce presahujú rozmer prvoplánových reflexií vlastnej tvorby či glosovania výstavných podujatí. Osobitnú pozornosť si zaslúži monografia Drevo – dizajn, tradícia, Poukazuje na to, že dizajn nemusí byť protikladom tradície, ale naopak s ňou môže splynúť vo zvláštnej, osobitej symbióze individuálneho výrazu. Remeselné tradície sa v spojení s inovatívnym dizajnerským myslením stávajú efektívnym nástrojom posúvajúcim úžitkovú tvorbu do polôh, ktoré by pre konvenčne chápaný priemyslový dizajn boli sotva dosiahnuteľné. Analýza podstaty remeselných a dizajnerských metód tvorby patrí k závažným počínom v oblasti teórie úžitkových výtvarných disciplín. Logické spojenie teórie a praxe tvorilo základ viacerých vystúpení Tibora Uhrína na domácich a zahraničných seminároch a sympóziách venovaných dizajnu a remeslu.

Skúsenosti z vlastnej tvorby zúročuje Tibor Uhrín v pedagogickej činnosti – najskôr na Škole úžitkového výtvarníctva v Kremnici a od roku 2003 na Fakulte umení Technickej univerzity v Košiciach, kde v súčasnosti vedie Katedru dizajnu a ateliér Inovácia. Odchoval rad absolventov a doktorandov, z ktorých viacerí si už stihli vybudovať výraznú pozíciu v slovenskom dizajne. Profesionálne skúsenosti odovzdával na domácich aj zahraničných workshopoch, pôsobil ako hosťujúci pedagóg na Slovensku, Čechách a dva razy aj v Južnej Amerike.

Na základe presvedčenia, že osobnosť doc. Ing. Tibora Uhrína, Art.D. v optimálnych proporciách spája schopnosti invenčného dizajnéra a inšpirujúceho pedagóga, navrhujem udeliť mu umelecko-pedagogický titul profesor v študijnom odbore 2.2.6 Dizajn

Doc.PhDr. Zdeno Kolesár, PhD.

V Bratislave 10.2. 2016